

УДК: 341.3

Капустін А. В., НУ «ОЮА»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМІСІЙ З ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано організаційно-правові основи діяльності комісій з імплементації міжнародного гуманітарного права в Україні. Досліджено, у порівнянні, правова основа, функції та склад Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права та Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні. Доведена значна роль Комісій у координації процесу реалізації міжнародного гуманітарного права в Україні. Зроблені пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні.

Ключові слова: міжнародне гуманітарне право, імплементація, Міжвідомча комісія з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права, Міжвідомча комісія з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні.

Імплементація міжнародного гуманітарного права – це загальний обов’язок держави, який витикає як з універсальних норм міжнародного права, перш за все положень Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р., так й відповідних положень Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. і Додаткових протоколах до них від 8 червня 1977 р. та від 8 грудня 2005 р.¹ та інших міжнародних договорів з цих питань.

¹ Розділ VIII «Виконання конвенції» Конвенції про поліпшення долі поранених і хворих в діючих арміях 1949 р., Розділ VII «Виконання конвенції» Конвенції про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі 1949 р., Розділ VI «Виконання конвенції» Конвенції про поводження з військовополоненими 1949 р., Частина IV Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни 1949 р., Частина V «Виконання Конвенцій і цього Протоколу» Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів 1977 р., ст. 1 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми від 8 грудня 2005 р.

Зокрема, відповідно ст. 80. «Заходи щодо виконання» Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів 1977 р., «1. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, без затримки вживають усіх необхідних заходів щодо виконання зобов'язань, які покладаються на них Конвенціями і цим Протоколом. 2. Високі Договірні Сторони і сторони, що перебувають у конфлікті, видають накази й розпорядження з метою забезпечення додержання Конвенцій і цього Протоколу та здійснюють контроль за їх виконанням». У п. 1 ст. 1 «Дотримання та сфера застосування цього Протоколу» вказано, що «Високі Договірні Сторони зобов'язуються дотримуватися цього Протоколу та забезпечувати його дотримання за будь-яких обставин». Незважаючи на те, що в Конвенції та Протоколах вказуються деякі обов'язкові форми виконання зобов'язань (розповсюдження знань, прийняття законодавчих актів, необхідних для встановлення ефективних кримінальних покарань за серйозні порушення Конвенцій), але в основному нормативно-правові та організаційно-правові форми імплементації положень Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. з Додатковими протоколами до них від 8 червня 1977 р. та від 8 грудня 2005 р., інших міжнародних договорів з цих питань та звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права залишаються на розсуд держави.

Оскільки імплементація міжнародного гуманітарного права потребує комплексного підходу, та залучення до імплементації різних державних органів, як правило, у державах створюються комісії з імплементації міжнародного гуманітарного права як один із проявів організаційно-правової форми імплементації міжнародного гуманітарного права.

Загальні питання імплементації міжнародного гуманітарного права дослідженні у значній кількості праць, але аналіз організаційно-правових основ діяльності комісій з імплементації міжнародного гуманітарного права в Україні практично не був предметом спеціального аналізу. Виключенням є стаття «Проблеми імплементації норм міжнародного гуманітарного права» [1], але вона має інші акценти, та не включає питання особливостей діяльності комісій з імплементації міжнародного гуманітарного права в Україні у період агресії РФ проти України. Саме ця обставина актуалізує предмет дослідження, адже в умовах збройного конфлікту діяльності комісій з імплементації міжнародного гуманітарного права набуває інші форми і має величезне

значення для забезпечення реалізації міжнародного гуманітарного права саме в тих умовах, на які воно розраховано.

В Україні Міжвідомча комісія з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права була створена відповідно Постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2000 р. № 1157 «Про утворення Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права» [2]. Цією Постановою було затверджено Положення про Міжвідомчу комісію з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права [3].

Відповідно Постанови, Міжвідомча комісія з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права утворена з метою реалізації міжнародно-правових зобов'язань України, що випливають з Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р., Додаткових протоколів до них та інших міжнародних договорів з питань гуманітарного права. Але, слід зазначити, що обов'язки України випливають не лише з міжнародних договорів з міжнародного гуманітарного права, а й з міжнародного звичаєвого права, що не відображено у Постанові. Також, у тексті Постанови та у Положенні зустрічається поняття «гуманітарне право», яке не має чіткого змісту, на відміну від поняття «міжнародне гуманітарне право».

Відповідно Положення, Міжвідомча комісія з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права була утворена Кабінетом Міністрів України як постійно діючий координаційний орган (п. 1). Організаційне, матеріально технічне та фінансове забезпечення діяльності Комісії забезпечувало Міністерство юстиції України (п. 15).

Відповідно до Положення, основними завданнями Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права були: 1) вивчення і аналіз законодавства України та підготовка пропозицій щодо приведення його у відповідність з положеннями міжнародних договорів з питань гуманітарного права, учасником яких є Україна; 2) координація діяльності міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, заінтересованих громадських організацій з питань імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права; 3) інформаційно-методичне забезпечення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також заінтересованих установ і організацій, пов'язаної з імплементацією міжнародного гуманітарного права, сприяння пропаганді та роз'ясненню

його норм (п. 3). Порівнюючи мету створення Комісії та основні завдання, слід відмити, що мета значно ширше, та виходить за рамки діяльності на національному рівні, та не обмежується тільки питаннями зміни законодавства та розповсюдження знань. Також, на наш погляд, невдало сформульовано третє завдання Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права, яке традиційно формулюється відповідно Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року як розповсюдження знань з міжнародного гуманітарного права.

Пункт 4 Положення містив перелік форм діяльності Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права, серед яких: організація підготовки проектів нормативно-правових актів з питань імплементації в Україні гуманітарного права, проведення наукових досліджень та експертних оцінок, утворення з цією метою підкомісій, робочих груп; розгляд проектів нормативно-правових актів з питань імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права, подання Кабінетові Міністрів України відповідних пропозицій з цих питань; участь у розробленні та реалізації заходів, спрямованих на забезпечення виконання міжнародно-правових зобов'язань України, що випливають з Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р., Додаткових протоколів до них та інших міжнародних договорів з питань гуманітарного права, підготовка в установленому порядку пропозиції щодо укладення міжнародних договорів з цього питання; заслуховування на своїх засіданнях інформацію керівників міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права; подання в установленому порядку пропозиції щодо скасування прийнятих органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, установами і організаціями рішень, які суперечать нормам міжнародного гуманітарного права; прийняття в установленому порядку участі у заходах, що проводяться міжнародними організаціями, зокрема у семінарах, конференціях, нарадах тощо з питань імплементації міжнародного гуманітарного права; здійснювання контролю за виконанням прийнятих Комісією рішень.

Діяльність Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права здійснювалось відповідно до плану роботи, що затверджувався Головою комісії (Міністр юстиції України) за погодженням із заінтересованими органами, що входили до складу Комісії.

Відповідно п. 8 Положення, персональний склад Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права затверджувався Кабінетом Міністрів України. Зміни до персонального і кількісного складу Комісії вносилися головою Комісії за поданням керівників відповідних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Національного комітету Товариства Червоного Хреста та інших заінтересованих організацій. Комісію очолював голова, яким за посадою є Міністр юстиції України (п. 9). Склад Комісії відповідно Додатку до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2000 р. N 1157 на основі Постанов Кабінету Міністрів України змінювався два рази – у 2003 р. [4] та 2006 р. [5]. Але ні разу він не включав, до 2015 р., за невеликим винятком, фахівців з міжнародного права. Про міжнародне гуманітарне право мова адже не йшла. Подальше, відповідно абз. 2 п. 8 Положення, зміни до складу Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права вносилися наказами Міністерства юстиції України. Відповідно Наказу Міністерства юстиції України від 16 квітня 2009 р. № 337/7 були внесені деякі зміни до персонального і кількісного складу Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права [6].

Відповідно п. 10 Положення, заступником Голови Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права був голова Національного комітету Товариства Червоного Хреста. Але, в порушення цього пункту до складу Комісії відповідно Додаткам до Постанов Кабінету Міністрів України входив президент Товариства Червоного Хреста України. Президент Товариства Червоного Хреста України та голова Національного комітету Товариства Червоного Хреста (у Положенні Кабінету Міністрів України приведено не повна назва Товариства Червоного Хреста України) – це дві різні посади відповідно Статуту Товариства Червоного Хреста України, й Додаток Постанови, а й фактично персональний склад Комісії, з цього приводу не відповідав тексту Положення.

Головою Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права у 2015-2017 роках був заступник Міністра юстиції України з питань європейської інтеграції С. Петухов.

Пункт 11 Положення передбачав, що організаційною формою роботи Комісії є засідання. Засідання Комісії проводяться в міру потреби, але не рідше ніж два рази на рік. В період 2006-2007 рр. пред-

метом розгляду Комісії були приєднання України до Міжнародної конвенції про захист всіх осіб від насильницьких зникнень 2006 р., дослідження нормативно-правових актів України, що регулюють питання щодо осіб, зниклих без вісті, у тому числі у зонах збройних конфліктів, на предмет їхньої відповідності нормам міжнародного гуманітарного права, розгляд законопроектів «Про ратифікацію Додаткового протоколу до Женевських конвенцій, що стосується затвердження додаткової розпізнавальної емблеми (Протокол III)» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з ратифікацією Додаткового протоколу до Женевських конвенцій, що стосується затвердження додаткової розпізнавальної емблеми (Протокол III)» [7].

Іншими формами роботи Комісії було проведення у м. Києві 7 грудня 2004 р. спільно з Делегацією МКЧХ круглого столу, присвяченому 50-річчю прийняття Гаазької конвенції про захист культурних цінностей із залученням представників центральних органів виконавчої влади, науковців, а також експертів з Республіки Беларусь та Молдови тощо. У 2007 р. Комісією спільно з Регіональною делегацією МКЧХ в Україні, Білорусі та Молдові проведено круглий стіл з імплементації звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права (19-21.10.2007 р., м. Львів) та круглий стіл на тему «Правовий статус осіб, зниклих безвісти в зонах озброєного конфлікту» (13-14.12.2007 р., м. Київ). У роботі зазначених заходів брали участь як представники державних органів влади так і представники наукових кіл не лише з України, а й Білорусі і Молдови [7].

З метою поширення знань про діяльність Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права представники Міністерству юстиції України брали участь у заходах, що організовуються МКЧХ та національними комісіями інших країн з імплементації міжнародного гуманітарного права. Працівниками Міністерства юстиції брали участь у Другій всесвітній зустрічі національних комісій та інших органів з міжнародного гуманітарного права (19-21 березня 2007 р., м. Женева, Швейцарія) та 30-а міжнародної конференції Червоного Хреста та Червоного Півмісяця щодо викликів гуманітарної сфери на наступні 4 роки (25.11–01.12.2007р., м. Женева, Швейцарія).

Міжнародна співпраця на рівні комісій по імплементації міжнародного гуманітарного права здійснювалася між Міжвідомчою комісією з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного пра-

ва та Комісією з імплементації міжнародного гуманітарного права при Раді Міністрів Республіки Білорусь. Представники Міністерства юстиції України у 2007 р. прийняли участь у роботі двох заходів, організованих зазначеною Комісією з імплементації міжнародного гуманітарного права при Раді Міністрів Республіки Білорусь, зокрема у конференції «Міжнародне гуманітарне право: нові виклики, нові випробування» (вересень 2007 р., м. Мінськ) та круглому столі з питань звичаєвих норм міжнародного права (04.12.2007 р., м. Мінськ) [7].

Але з 2010 р. по початок 2015 р. засідання Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права не проводилися, що було прямим порушенням Положення. Ця ситуація була відображена у Резюме звіту за результатами моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини за період 1 грудня 2015 року – 1 грудня 2017 року щодо забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та постраждалого від конфлікту населення (С. 5) [8]. Але у Звіті є декілька помилок: Комісія була утворена ще у 2000 р., й за період з 2015 по 2016 р.р. провела декілька засідань.

Перше засідання після п'ятирічної перерви відбулося 22 квітня 2015 р. На засіданні Комісії Перший заступник Міністра юстиції Н. Севостьянова зазначила, що проблеми забезпечення громадян України гуманітарною допомогою можна розділити на три основні напрями, серед яких питання так званих «гуманітарних» конвоїв із Російської Федерації, питання загального доступу до гуманітарної допомоги в зоні антитерористичної операції та труднощі пересування уповноваженого персоналу, який надає цю міжнародну гуманітарну допомогу безпосередньо в зоні проведення АТО.

26 квітня 2017 року Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову № 329 «Про утворення Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні» [9], а Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2000 р. № 1157 «Про утворення Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права» та Постанова Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2006 р. № 91 «Про затвердження складу Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права» втратили чинність.

Замість Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права у 2017 р. була створена Міжвідомча комісія з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні.

Звертає на себе увагу деякі неузгодження у назві нової Комісії. У міжнародному праві (й загалом у праві в цілому) застосування норм права є одним з способів його реалізації [10]. Тому, на наш погляд, у назві зайвим є вказівка на застосування. На нашу думку, назва попередньої комісії була більш вдалою, та відповідала термінології, яка застосовується у теорії та практики міжнародного гуманітарного права щодо використання спеціального терміну «імплементация».

На відміну від Постанови про утворення Міжвідомчої комісії з імплементатії в Україні міжнародного гуманітарного права, Постанова про утворення Міжвідомча комісія з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні не містила вказівки про мету утворення Комісії. Пряма вказівка на мету також відсутня у Положенні про Міжвідомчою комісію з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні [11].

Міжвідомча комісія з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні є дорадчим органом, що діє при Кабінеті Міністрів України, у сфері сприяння забезпеченню реалізації міжнародно-правових зобов'язань України у галузі міжнародного гуманітарного права (п. 1 Положення).

Формулювання правових джерел діяльності Міжвідомчої комісія з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні (п. 2 Положення) не містить вказівку на міжнародні договори України, на відміну від аналогічної норми Положення про Міжвідомчу комісію з імплементатії в Україні міжнародного гуманітарного права (п. 2), що з урахуванням предметної сфери діяльності Міжвідомчої комісія з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні визиває деякі питання.

Відповідно п. 13 Положення, організаційне, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення діяльності Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні покладається на Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб. Тобто, фактично відбулась зміна відповідального міністерства. У інших державах такі комісії знаходяться у зоні відповідальності різних державних органів (безпосередньо уряду, міністерства юстиції, міністерства оборони, міністерства іноземних справ), тобто відсутня одноманітна практика з цього питання. З урахуванням ексординарного статусу та

повноважень Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, така зміна відповідального за діяльність Комісії міністерства представляється можливою. До основних завдань Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб відноситься «застосування норм міжнародного гуманітарного права на території України» (абз. 5 підпункту 1 пункту 3 Положення про Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України) [12]. Ця формулювання не вельми вдало, однак пояснює використання у назві Комісії поняття «застосування».

Відповідно до п. 3 Положення про Міжвідомчу комісію з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні, основними завданнями Комісії є: підготовка пропозицій щодо застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні; сприяння у здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення виконання міжнародно-правових зобов'язань України у галузі міжнародного гуманітарного права, сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні; збір і здійснення моніторингу інформації про дотримання норм міжнародного гуманітарного права в Україні та випадки їх порушення, а також сприяння розробленню механізму належної фіксації таких порушень, надання пропозицій щодо вжиття заходів реагування на них, проведення аналізу ефективності усунення виявлених порушень; забезпечення взаємодії органів державної влади з питань дотримання норм міжнародного гуманітарного права в Україні, визначення шляхів і способів вирішення проблемних питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права; поширення інформації про норми міжнародного гуманітарного права та обов'язковість їх дотримання.

На наш погляд, формулювання завдань діяльності Комісії не є оптимальним. Перш за все, на наш погляд, важливо було прописати необхідність розгляду питань щодо участі України в міжнародних договорах з міжнародного гуманітарного права. По друге, серед завдань Комісії відсуне завдання щодо аналізу законодавства України з приводу відповідності міжнародного гуманітарного права. Це питання міститься у абз. 3, 4 п. 4 Положення, але на нашу думку, це окреме завдання Комісії. Абз. 6 п. 3 Положення містить вказівку про «поширення інформації про норми міжнародного гуманітарного права»,

який у відповідних міжнародних договорах України сформульовано як «розповсюдження знань» про міжнародне гуманітарне право.

Склад Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні вказано в Додатку до Постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 р. № 329, та включає перелік посад, на відміну від Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права, без вказівки на конкретних осіб, що на наш погляд, більш доцільно. Кількісний склад Комісії значно ширше, у порівнянні зі складом Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права, що в умовах збройного конфлікту на території України вельми доцільно. Значно підвищено рівень представництва у Комісії – на рівні заступників міністрів, але є сумніви у фактичному присутності на засіданні Комісії саме цих осіб та включенні у персональний склад Комісії саме цих осіб відповідно абз. 4 п. 8 Положення. Тобто необхідно в складі Комісії вказувати відповідальних посадових осіб від кожного державного органу. Включення у склад Комісії представників ЗС України та правоохоронних органів є необхідною умовою імплементації в Україні норм міжнародного гуманітарного права, але на наш погляд, це включення має бути на обов'язковій основі, а не за згодою, що впливає із завдань Комісії. Щодо включення у склад Комісії Президента Товариства Червоного Хреста України, то на наш погляд, має йти мова про представника (представників) Товариства Червоного Хреста України, й це включення має бути на обов'язковій основі. Важливим є включення до складу Комісії представників Міжнародного комітету Червоного Хреста та Моніторингової місії Організації Об'єднаних Націй з прав людини в Україні. Включення до складу Комісії представників наукових/науково-навчальних установ, що спеціалізуються та проводять системні наукові дослідження у сфері міжнародного гуманітарного права та представників громадських організацій, які сприяють розповсюдженню та застосуванню норм міжнародного гуманітарного права дозволило значно підвищити присутність у Комісії фахівців з міжнародного гуманітарного права. Тобто, можливо зробити висновок, що принципи формування складу Комісії дозволили сформулювати оптимальний відносно завданням та ситуації склад Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні.

Необхідно звернути увагу, що організаційною формою роботи Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжна-

родного гуманітарного права в Україні є засідання, які проводяться в міру потреби, але не рідше ніж два рази на рік. З моменту створення 26 квітня 2017 р. по теперішній час Міжвідомча комісія з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні провела три засідання.

Перше засідання Комісії відбулося 18.12.2017 р. Під час засідання було затверджено персональний склад Комісії з 30-ти представників органів влади, громадських об'єднань, наукових установ та міжнародних організацій. Також був обговорений формат подальшої роботи та ряд питань щодо впровадження механізмів імплементації міжнародного гуманітарного права у підзаконні нормативно-правові акти [13].

На другому засіданні Комісії, яке відбулося 22.02.2018 р., основними питаннями було ведення бойових дій в умовах міст, життєзабезпечення міст в умовах збройного конфлікту, відновлення правопорядку та життєдіяльності в містах після завершення бойових дій тощо. В ході засідання Комісії також були обговорені питання відновлення правопорядку та життєдіяльності в містах після завершення бойових дій та імплементацію норм міжнародного гуманітарного права щодо обмежень під час ведення конфлікту в міських умовах в національне законодавство [14].

Основними питаннями Комісії на засіданні у грудні 2018 р. були питання безпеки від мін для цивільного населення та дотримання Україною своїх зобов'язань з міжнародного гуманітарного права [15].

Безсумнівно, комісії з імплементації міжнародного гуманітарного права є важливим компонентом внутрішньодержавного організаційно-правового механізму імплементації міжнародного гуманітарного права. На міжнародному рівні сталася не тільки уніфікація права за рахунок імплементації міжнародно-правових норм, а й уніфікація механізмів їхньої імплементації, яскравим прикладом якої є створення у різних державах комісій з імплементації міжнародного гуманітарного права, які є координуючою ланкою для інших державних органів та установ з питань імплементації міжнародного гуманітарного права.

В умовах збройного конфлікту роль комісій з імплементації міжнародного гуманітарного права значно підвищується, що відобразилося у повноваженнях Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні.

Важливим фактором ефективності Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні є залучення фахівців з міжнародного гуманітарного права та ініціативна діяльність в аналітичній та нормотворчій сферах.

Бібліографічний список:

1. Бескоровайний С. Я., Іванов В. Ф. Проблеми імплементації норм міжнародного гуманітарного права. *Юридична наука*, № 1/2013. С. 96–101.
2. Про утворення Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2000 р. № 1157. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1157-2000-п>
3. Положення про Міжвідомчу комісію з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2000 р. № 1157. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1157-2000-п>
4. Про новий склад Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. № 657. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/657-2003-п>
5. Про затвердження складу Міжвідомчої комісії з імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2006 р. № 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/91-2006-п>
6. Наказ Міністерства юстиції України від 16 квітня 2009 р. № 337/7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0337323-09>
7. Робота Міністерства юстиції у напрямку імплементації в Україні міжнародного гуманітарного права. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_13305
8. Звіт є результатом спільної роботи Громадської платформи моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини, яка наразі об'єднує зусилля близько 70 учасників Меморандуму про співпрацю між представниками громадянського суспільства та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/2_Report_NHRS_conflict_2015-2017_ukr.pdf
9. Про утворення Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 р. № 329. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-2017-п>
10. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / В. Г. Буткевич, В. В. Мищик, О. В. Задорожній; за ред. В. Г. Буткевича. К.: Либідь, 2002. 608с.
11. Положення про Міжвідомчу комісію з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні: Затверджено

- Постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 р. № 329.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-2017-п>
12. Положення про Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 376 «Деякі питання Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2016-п>
 13. Вадим Черниш: Ми докладатимемо усіх зусиль для належної імплементації норм міжнародного гуманітарного права.
URL: <https://narodnarada.info/news/vadim-chernish-dokladatimemo-usih-zusil-dlya-nalezhnoy-implimentatsiyi-norm-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava>
 14. У Києві відбулося друге засідання Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні, присвячене веденню бойових дій у міських умовах.
URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/u-kiyevi-vidbulosya-drugye-zasidannya-mizhvidomchoyi-komisiyi-z-pitan-zastosuvannya-ta-realizaciyi-norm-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava-v-ukrayini-prisvyachene-vedennyu-bojovih-dij-u-miskih-umovah>
 15. У МТОТ відбулося третє засідання Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права.
URL: <https://mtot.gov.ua/u-mtot-vidbulosja-trete-zasidannya-mijvidomchoii-komisiii-z-pitan-zastosuvannya-ta-realizaciii-norm-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava>

The organizational and legal bases of activity of commissions on implementation of international humanitarian law in Ukraine are analyzed. The legal basis, functions and composition of the Interdepartmental Commission for the Implementation of International Humanitarian Law in Ukraine and the Interdepartmental Commission on the Application and Implementation of International Humanitarian Law in Ukraine are compared. A significant role of the Commission in the coordination of the implementation of international humanitarian law in Ukraine has been demonstrated. Proposals have been made on improving the effectiveness of the Interdepartmental Commission on the Application and Implementation of International Humanitarian Law in Ukraine.

Keywords: *international humanitarian law, implementation, the Interdepartmental Commission for the Implementation of International Humanitarian Law in Ukraine, the Application and Implementation of International Humanitarian Law in Ukraine.*